

Юридичні науки

УДК 343.914

Скороход Аліна Олексіївна

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Скороход Алина Алексеевна

студент

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Skorokhod Alina

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

**КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ ЖІНОК
КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПНОСТИ
ЖЕНЩИН
CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTIC OF CRIMINAL ACTIVITY
BY WOMEN**

***Анотація.** У статті розглянуте питання кримінологічної характеристики злочинності жінок, зокрема, наведена офіційна статистика і динаміка поширення злочинності жінок в Україні, наведені причини зазначеного явища, також окреслено проблемні питання щодо запобігання злочинності жінок.*

***Ключові слова:** злочинність жінок, причини злочинності жінок, гендерний підхід, прояви суспільної поведінки, усунення злочинної орієнтації.*

***Аннотация.** В статье рассмотрен вопрос криминологической характеристики преступности женщин, в частности, отражена официальная статистика и динамика распространения преступности*

женицин в Украине, указаны причины указанного явления, также обозначены проблемные вопросы по предотвращению преступности женицин.

***Ключевые слова:** преступность женицин, причины преступности женицин, гендерный подход, проявления общественного поведения, устранения преступной ориентации.*

***Summary.** The article considers the issue of criminological characteristics of the crime of women, in particular, presents the official statistics and the dynamics of the spread of the crime of women in Ukraine, identifies the reasons for this phenomenon, also identifies the problematic issues on the prevention of the crime of women.*

***Key words:** criminal activity by women, causes of crime of women, gender approach, manifestations of social behavior, elimination of criminal orientation.*

Постановка проблеми. Явище злочинності жінок є важливою кримінологічною проблемою, бо саме рівень і структура цього виду злочинності виступає своєрідним показником морального здоров'я суспільства, неухильного дотримання правил поведінки у ньому. Саме тому можна погодитися з думкою про те, що показник злочинності серед жінок є своєрідним індикатором здоров'я суспільного життя [1,с.79]. Окрім цього, необхідно зазначити, що явище злочинності жінок справляє негативний вплив на сім'ю, оскільки жінка— це перш за все образ матері своїх дітей, які відіграють важливу роль у формуванні рис характеру своїх дітей, проводячи певну градацію між категоріями добра і зла, правомірного і протиправного. Слід розуміти, що ті жінки, яким властиві прояви деструктивної поведінки, які характеризуються як асоціальні особи, не в змозі належним чином донести основні моралі і загальноприйняті цінності, які панують в суспільстві, своїм дітям, що, як

наслідок, може вплинути на формування кримінальної мотивації і мотивів вчинення злочину у підростаючої дитини, оскільки саме інститут батьківської сім'ї є первинним інститутом соціалізації особи.

Як висновок, не останню роль у формуванні майбутнього нашої країни буде відігравати фізичне і психічне здоров'я жінок.

Аналіз досліджень і публікацій: Виходячи з актуальності даної теми на теренах України значна кількість науковців-кримінологів досліджували питання злочинності жінок, її причини і заходи запобігання цьому явищу. Такі вчені як: Б. М. Головкін, В. В. Голіна, А.Б. Блага, В. Ф. Будз, О. М. Подільчак, В. В. Федусик, Ю. М. Антонян, В. С. Батиргарєєва, А. І. Долгова, О. М. Неживець, та інші займалися проблематикою жіночої злочинності.

Як стверджував В.В. Голіна: вивчення особи жінки-злочинниці має важливе значення для пізнання причин і умов жіночої злочинності. Даній категорії осіб властива єдність як деяких загальних для всіх злочинців рис, так і специфічних – соціальних і біологічних, що вирізняє їх з основного загалу правопорушників. На його думку, біологічні особливості жінок не виступають головними у поясненні детермінації злочинів. Проте кризові явища в економіці і духовному житті суспільства позначаються насамперед на жінках [2, с.138-139].

На думку, В. В. Федусик: дуже важливим і істотним параметром жіночої злочинності є її розуміння з позиції соціальних характеристик. Автор зазначає, що жіноча злочинність – це кримінально-правове явище, специфічний вид масової суспільно небезпечної, протиправної поведінки жінок. Він стверджує, що вивчення поняття жіночої злочинності прямо пов'язане з такими характеристиками як її стан, динаміка, структура, тенденції, причини, особистість жінок-злочинців і т.д. [3, с. 208].

Постановка завдання. Відобразити кримінологічну характеристику злочинності жінок, дослідити причини і динаміку поширення зазначеного явища та запропонувати заходи запобігання злочинності жінок в Україні.

Виклад основного матеріалу. Рівень жіночої злочинності значно нижчий за чоловічу і її питома вага у структурі злочинності в цілому становить приблизно 17 %. Має місце деяке зниження рівня жіночої злочинності: якщо у 2009 р. було виявлено близько 29 065 тис., у 2010 р. — 31 457 тис., то вже, наприклад, в 2016 р. — 11 798 тис., а у 2017 р. — 13 860 тис. жінок, які вчинили злочини [4]. Що ж стосується рівня судимості, то за даними аналітичного огляду щодо стану здійснення правосуддя, кількість засуджених жінок у 2017 році – за вироками, що набрали законної сили стосовно жінок, засуджено 8 700 особи, що становить 11,3% від загальної кількості засуджених осіб у 2017 році(76 800 осіб) [5].

Наводячи аналіз звітності правоохоронних органів ми можемо простежити деякі закономірності. Наприклад, відповідно до показники звітів ГПУ за 9 місяців 2018 року було виявлено 86 311 осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, із них частка жінок складає 12,29 %. Для порівняння наведемо показники за 9 місяців 2017 року, кількість виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення становить 84 914 особи, з них виявлених осіб жіночої статі - 11,85% [4]. Тобто, не можна зазначити, що таке явище як злочинність жінок має тенденцію до зменшення, а отже проводиться неефективна і не зовсім доцільна робота із запобігання злочинів, вчинюваних жінками.

Аналіз кримінологічної літератури дозволяє стверджувати, що саме родинний фактор лежить в основі більшості корисливих злочинів, учинених жінками [3, с. 210]. Науковець І.М. Даньшин дійшов до висновку, що коріння злочинності жінок криється у неблагополучних сім'ях [6,с.175]. Тобто, у злочинниць чітко простежується зв'язок між сімейним неблагополуччям та антисуспільними проявами. Отже, між

даними явищами існує зв'язок кореляції, який полягає у статистичній залежності між явищами, при якій зміна в одному супроводжується пропорційними змінами в іншому явищі.

Говорячи про емоційну, почуттєву сферу свідомості жінок, слід погодитись з висновком, до якого дійшла В.О. Меркулова : жінки за своєю природою суб'єктивніші й чутливіші до оточуючого середовища. Автор наголошує на принциповій відмінності почуттєвої, емоційної, вольової сфери життєдіяльності жінок від чоловіків [7, с. 119].

Заслуговує на увагу робота італійського кримінолога Чезаре Ломброзо "Жінка – злочинниця чи повія"(1893), в якій автор так характеризував суспільно-небезпечних жінок: «Злочинниці, неначе діти, чутливі до будь-яких зауважень. Вони надзвичайно легко піддаються почуттю ненависті, і найменші перешкоди або невдачі в житті збуджують у них лють, яка штовхає їх на шлях злочинів» [8, с.140, 144].

Не можна забувати і про соціальну незахищеність жінок, їх нерівноправне, незважаючи на всі декларації, становище в суспільстві, порівняно з чоловіками.

Вивчаючи статистичні дані правоохоронних органів, простежуючи результати досліджень науковців, можна дійти висновку, що риси особистості, які раніше були характерні лише для чоловіків-злочинців, в сучасному світі властиві також і особам жіночої статі, які вчинили кримінальне правопорушення, зокрема : аморальність, бездуховність, підвищена схильність до агресії тощо).Професор А. Ф. Зелінський, наголошував, що аномалія знижує свідомий контроль за поведінкою, порушуючи тим самим субординацію установок особи виводячи на перший план несвідоме [10].

Говорячи про структуру злочинності жінок, слід звернутися до звітів ГПУ(розглянемо дані за січень-грудень 2017 року). Можемо простежити той факт, що злочинності жінок властиві певні особливості,

зокрема, переважну частину в її структурі займають злочини проти власності (Розділ VI КК України), за даними звітів ГПУ за 2017 рік, злочини проти власності у структурі злочинності жінок складають 57,4 %, зокрема найпоширенішим злочином у цій сфері є крадіжка (ст. 185 КК України) – 80,36%, шахрайство (ст.190 КК України) складає 12,83 %, грабіж (ст.186 КК України) – 3,46%, а розбій (ст. 187 КК України) – 0,64 %. [4].

Говорячи про об'єктивні та суб'єктивні фактори, які виступають детермінантами злочинності жінок, то слід погодитись з висновком відомого кримінолога В.В. Голіна, який дотримувався погляду, відповідно до кого, злочинна поведінка жінки, як і її правомірні поведінка, обумовлені не її біологічною статтю, а соціальними умовами [2, с. 139]. Тобто, автор дотримується примату соціального аспекту (вплив середовища, його мікро- і макровпливи) над біологічним (тобто природженими якостями, якими володіє жінка).

Взагалі жінка значно більше, ніж чоловік потерпає від відсутності спеціального підходу до питання правового захисту її життя, здоров'я, честі від фізичного, психічного насилля як у вузькому значенні, так і у більш широкому — від «насилля» над психічним станом жінок в умовах соціально-економічної кризи, за наявності їх особливої чутливості щодо зовнішніх несприятливих чинників. У певній категорії жінок на слабкість фізичну накладається слабкість вольової сфери, що має наслідком значну залежність від різних засобів, які стимулюють психічний стан (алкоголь, наркотики), швидший процес деградації особистості, захворювання на алкоголізм та наркоманію.

Запобігання злочинності потребує розроблення цільових програм, спрямованих на мінімізацію криміногенних факторів, що породжують саме жіночу злочинність. В першу чергу необхідно звернути увагу на швидке реагування щодо насильства в сім'ї, необхідно також здійснювати нагляд

за жінками, які відбули покарання, потрібно допомагати їм в реабілітації та адаптації до певних умов життя.

Слід зазначити, що комплексне і глибинне вивчення такого явища як злочинність жінок стане передумовою до розроблення ефективної програми з профілактики і відвернення та припинення злочинних проявів, вчинених жінками. Необхідно враховувати як особливості психофізичних властивостей і фізіологічні процеси поведінки жінок, так і притаманний лише їм спосіб життя на шляху до усунення злочинної орієнтації в поведінці жінки.

Література

1. Надьон О.В. Жіноча злочинність: деякі особливості розслідування справ / О.Надьон // Право України. – 2003. – №9. – С. 79-84.
2. Голіна В.В. Жіноча злочинність в Україні: характеристика і попередження [Текст] / В. В. Голіна // Проблеми законності. Вип. 33. — Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред.: В. Я. Тацій, юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого Нац., 1998. — С. 138-145.
3. Федусик. В. В. Жіноча злочинність в Україні (кримінально-правові та кримінологічні проблеми): Автореферат дисертації канд. юрид. Наук / Одеська національна юридична академія. – О., 2001. – 208-213 с.
4. Статистична інформація Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>
5. Статистична інформація судової влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
6. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: [Підручник для студентів юрид. спец. вищ. навч. закладів] / І.М. Даньшин, В.В.

- Голіна, О.Г. Кальман, О.В. Лисодєд; За ред. проф. І.М. Даньшина. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
7. Меркулова В.О. Удосконалення кримінального законодавства щодо жінок, які вчинили злочин [Текст] / В. Меркулова // Право України. - 2002. - 6. - С. 118-121.
 8. Ломброзо Ч. Жінщина—преступниця или проститутка / Ч. Ломброзо, Г. Ферреро. – М., 2012.–220 с.
 9. Подільчак О.М. Деякі аспекти детермінації жіночої злочинності [Текст] / О. М. Подільчак // Проблеми законності. Вип. 82. - Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред. В. Я. Тацій [та ін.] , 2006. - С. 184-189.
 10. Зелинский А. Ф. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. — Харьков: Вища школа, 1986. — С. 84.

References

1. Nad'on O.V. Zhinocha zlochynnist': deyaki osoblyvosti rozsliduvannya sprav / O.Nad'on // Pravo Ukrayiny. – 2003. №9.– S.79-84.
2. Holina V.V. Zhinocha zlochynnist' v Ukrayini: kharakterystyka i poperedzhennya [Tekst] / V. V. Holina // Problemy zakonnosti. Vyp. 33. — KH.: Nats. yuryd. akad. Ukrayiny im. YA. Mudroho / vidp. red.: V. YA. Tatsiy, yuryd. akad. Ukrayiny im. Yaroslava Mudroho Nats., 1998. — S. 138-145.
3. Fedusyk. V. V. Zhinocha zlochynnist' v Ukrayini (kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni problemy): Avtoreferat dysertatsiyi kand. yuryd. Nauk / Odes'ka natsional'na yurydychna akademiya. – O., 2001. – 208-213 s.
4. Statystychna informatsiya Heneral'noyi prokuratury Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>

5. Statystychna informatsiya sudovoyi vlady v Ukrayini [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
6. Kryminolohiya: Zahal'na ta Osoblyva chastyny: [Pidruchnyk dlya studentiv yuryd. spets. vyshch. navch. zakladiv] / I.M. Dan'shyn, V.V. Holina, O.H. Kal'man, O.V. Lysodyed; Za red. prof. I.M. Dan'shyna. - Kharkiv: Pravo, 2003. - 352 s.
7. Merkulova V.O. Udoskonalennya kryminal'noho zakonodavstva shchodo zhinok, yaki vchynyly zlochyn [Tekst] / V. Merkulova // Pravo Ukrayiny. - 2002. - 6. - S. 118-121.
8. Lombrozo CH. Zhenshchina–prestupnitsa ili prostitutka / CH. Lombrozo, G. Ferrero. – M., 2012.–220 s.
9. Podil'chak O.M. Deyaki aspekty determinatsiyi zhinochoyi zlochynnosti [Tekst] / O. M. Podil'chak // Problemy zakonnosti. Vyp. 82. - KH. : Nats. yuryd. akad. Ukrayiny im. YA. Mudroho / vidp. red. V. YA. Tatsiy [ta in.], 2006. - S. 184-189.
10. Zelinskiy A. F. Osoznayemoye i neosoznayemoye v prestupnom povedenii. — Khar'kov: Vishcha shkola, 1986. — S. 84.